

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Ne frankiranih pism ne sprejemamo. Izdaja vsak žetrek. Naročnina letna 60 Din za inosrajstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davak posebej. Pošt. šek. rač. 11.153. Telefon 3112

O pomenu in namenu organizacije

Brez dvoma je, da se je o pomenu in namenu organizacije v splošnem že mnogo pisalo, še posebej pa se je mnogo pisalo o pomenu učiteljske organizacije. Le bežen pogled v nedavno preteklost nas privede do prepričanja, da se je prav to vprašanje tolikokrat načelo v našem listu, kot morda nobeno drugo. In ni samo slučaj, da ga tudi danes ponovno načenjamo. Nikoli ne more biti dovolj poudarjen pomen organizacije, nikoli dovolj jasno očrtan namen, da bi ga prav vse članstvo pravilno razumelo, razumelo tako, da bi bilo pripravljeno brezpogojno slediti skupnemu delu in prizadevanju organizacije v korist članstva in stanu. Enotnost članstva in stanovska povezanost sta organizaciji za uspešno delo nujno potrebni, toda odvisni sta od pravičnega razumevanja pomena in namena organizacije same.

Kako velikega pomena je stanovska organizacija za celokupen stan, navadno posameznik ne občuti, kajti vprašanja, ki zadevajo celokupen stan in ki jih stanovska organizacija rešuje, ne prizadevajo posameznika, marveč celoto, a posameznik je prizadet le kot član celote in kot tak je tudi zainteresiran na pravilni rešitvi gotovega vprašanja. Vsak učitelj (ica) se mora torej čutiti člana velike učiteljske družine in tedaj bo občutil tudi pomen enotne stanovske organizacije za stan kot celoto. To pa zadeva zgolj načelna vprašanja. Le ta veljajo in se tudi rešujejo za celokupen stan, a skoro vsak ima kake posebne potrebe po zaščiti, nasvetu, posredovanju ali slično in takrat ve kam se obrniti, kje povprašati, da ubere pravo pot. V takem primeru občuti tudi posameznik pravo potrebo stanovske organizacije, občuti, da je kot član velike, v stanovski solidarnosti povezane družine, občuti, da je močan, ker ni sam, marveč zato, ker je član tako velikega občestva.

Če hočemo pravilno razumeti pomen našega združenja za stan in poedince, tedaj moramo pogledati v življenje. V nesreči se ljudje vedno bolj zblizujejo. Zakleti sovražniki v srečnih dneh, so si podali prijateljsko roko, ko jih je zadela nesreča, ko so se čutili prešibke da bi se na lastno pest rešili iz zagate. — Pogledjmo politično življenje po raznih državah ali nam ne nudi prav to dovolj jasne dokaza, da se združujejo posameznice, prej v medsebojni borbi stoječe stranke v enotno fronto, ko hočejo premagati večjo, vladajočo skupino? Pojdimo še dalje! Ali nima morda zgodovina nešteti dokazov, da so med posameznimi narodi, ali v posameznih državah takoj prenehale notranje borbe, čim se je pojavil zunanji sovražnik? Vsi so se v slogi združili v obrambo domovine, vsi so obrnili svoje orožje proti onemu sovražniku, ki je napadal njihovo domovino. Le redki so izdajali v takih primerih, a one redke je narod obsodil in jih ohranil v sramotilen in svarilen vzgled poznim rodovom.

Prav tak, in morda le malo drugačen je pojav po posameznih stanovskih organizacijah, ko preti kakršnakoli nevarnost celotnemu stanu, ali pa se mu prizade ne krivica. Seveda se vse to doživlja v popolnoma drugačni obliki nego v politiki ali pa med narodi. Prav takrat namreč, ko občuti vsak posameznik, da preti celotnemu stanu kak pretesljaj ali pa mu grozi moralna ali materialna krivica, tedaj začuti vsak posameznik, da je vendarle član te velike družine, ki je sedaj v nevarnosti. Zaveda se, da bo tudi on prizadet, ako bo kakorkoli prizadet celokupen stan. Nehote občuti da bo borba proti nevarnosti, ki preti, ali proti že prizadeti krivici veliko uspešnejša, če posežejo vanjo prav vsi pripadniki stanu, prav vsi člani občestva. In ta občutek je pravi, kajti morala je priti nevarnost, morala je nastopiti krivica, da je marsikateri posameznik občutil, da je pripadnik stanu, da je član te velike družine.

Toda pogledjmo nekoliko natančneje okoli sebe. Ali smo res prav vsi in ni nikogar, ki je morda prav v tem trenutku občutil svojo slabost, občutil, da je boljše čakati da se borijo drugi, da bo on z večjim zamahom zgrabil po uspehih borcev? Ali je čist in jasen ta pogled?

Take misli navdajajo vsakogar, ki se v pravem trenutku zaveda resnega položaja, ki se zaveda pomena organizacije, takrat ko nastopajo težji trenutki od vsakdanjih skrbi, težji od vsakodnevnega dela, a tudi težji od vseh prizadevanj za dobrobit posameznika. Kajti najtežje je tudi v bridkih urah pozabiti sebe, pa tudi svoj lastni žep in to takrat, ko gre za splošne interese celokupnega stanu, za interese vsega občestva in ne za posameznika. In prav to zadnje dejstvo je najtežje premagljivo, mnogim najtežje razumljivo, a resnost položaja zahteva tudi to in žrtve posameznika v korist celote ni bila še nikoli nikomur v škodo. Najhuje greši oni, ki ne more ali noče razumeti, da so v borbi vedno potrebne žrtve, ki noče ali ne more razumeti, da mora prav vsak posameznik poseči v borbo, ko gre za skupne interese. Prav vsak član mora prispevati po svojih močeh, sodelovati,

ako ne bolj, vsaj toliko kolikor je sodeloval poprej. Odtegovati moralno ali materialno pomoč svoji lastni zajednici takrat, ko jo ta najbolj potrebuje, je isto kot škodovati samemu sebi. Zelo nesparten bi bil oni, ki bi spodrezaval ono vejo na drevesu, na kateri sedi. In vendar se tudi to dogaja v življenju, a ne med pametnimi in razsodnimi ljudmi.

Jasen je vsakomur položaj, ki postaja od dne do dne resnejši. Vsaka stanovska organizacija stremi za tem, da vzgoji svoje članstvo tako, da bo moglo z lahkoto služiti namenu, ki ga ima organizacija načrtovana v pravih in poslovnih. Za dosego tega namena so ji potrebna razna sredstva in tudi ustanove. Nekaterim organizacijam manj drugim več. A prav učiteljska stanovska organizacija spada med one, ki si je s svojim širokim delokrogom ustvarila mnoge ustanove, ki ji služijo kot sredstva za dosego namena in smotra. Nezdružljiva povezanost namena in sredstev naj nam bo vsem v dokaz da je nemogoče

služiti namenu brez sredstev. In le ono članstvo, ki razume to, more služiti skupnim koristim, le ono ostane zvesto zajednici, le ono razume resnost položaja in prispeva z vsemi močmi, če je borba potrebna.

Vse, prav vse bi nas morala prevevati zavest, da smo pripadniki enega stanu, da smo vsi člani enega občestva in da smemo in moremo braniti svoje lastne, skupne interese in koristi le v stanovski organizaciji. Le ta se more pravilno boriti za naše potrebe, ker jih razume, ker je to njen namen. Prispevati moramo k tej borbi prav vsi — in nikdo naj se ne odteguje. Pravi borec ne stopa v vrste onih, ki bi čakali le na uspehe. Vsi bomo pripravljeni vsestransko sodelovati, ker le s tem pokažemo, da razumemo pomen in namen lastne organizacije, le s tem si bomo pridobili priznanje onih, ki bodo prihajali za nami, in naj ga ne bo med nami takega na kogar bi mogle poznejše generacije kazati s prezirom in zaničevanjem.

Mladinska matica in še kaj

Pripadniki drugih stanov nas često zavdajo, da si je znalo učiteljstvo navzlic svojem neugodnemu materialnemu položaju ustvariti toliko dobro uspevajočih gospodarskih ustanov, kot jih nimajo zlepa drugi, gmotno bolj podprti stanovi. Sodim, da nas je ravno skrb za obstanek in za negotovo bodočnost privedla do tega, da smo začeli že zgodaj graditi gospodarske trdnjave, ki bi nam bile v bodočnosti močna opora v našem boju.

Učiteljstvo pa pri gradnji svojih materialnih stanovskih temeljev ni izgubilo nikoli z vidika svojega kulturnega poslanstva. Tesečno vezano na šolo in ljudstvo, je hotelo tudi tema dvema pomagati kvišku. Ze zgodaj je začelo potom svoje organizacije izdajati liste za mladino in tudi odrasle, vedoč, da je najjačje orožje malega naroda njegov duhovni dvig, ki mu je pa treba že zelo zgodaj zaletati. In tega dobi lahko otrok z dobro knjigo ali izbranim listom, ki ga priklene nase.

Narod, ki je izgubil smisel za lepo knjigo, bi bil danes zapisan smrti.

Najbolj posrečena taka kulturna ustanova je pa brezdvomno naša Mladinska matica. Zato ji tudi sekcija posveča največjo skrb in pažnjo. Ne mine skupščina, da bi se o njej ne razpravljalo in sklepalo, kako bi jo duhovno in materialno podpirali, da bi se še bolj razvijala in donášala čimveč sadov nastopajočemu rodu.

Lahko rečemo, da je šele M. M. pokazala naši mladinski književnosti ono pot, ki jo mora hoditi prava mladinska književnost, to je pot resnične umetnosti in ne diletantskih poizkusov. To ji priznavajo po vrsti odlični kritiki po naših in tujih revijah. Saj so med njenimi sodelavci mnoga imena, ki že bleste v naši književnosti. Ti bi že zaradi svojega literarnega ugleda ne dali iz rok del brez trajne vrednosti.

Redki so slučaj, da bi se dela naše mladinske književnosti prevajala na druge jezike. M. M. pa je že ponovno doživela to čast. Tudi nove knjige za srednje šole, ki so priznane za najboljše, kar jih je kdaj bilo, imajo že sestavke iz publikacij M. M. To je gotovo znak prave umetnine.

Misli o evropski prosveti

Zadnjih pet let se nahaja Evropa v položaju, ki ga je v zgodovini težko primerjati s kakršnokoli časovno formacijo. Problemi, ki so se nagrmadili na ramena posameznih držav, tišče k tlom s tako silo, da vsak, ki zasleduje in priskljuje najrazličnejšim dogajanjem z dneva v dan, pričakuje senzacij, ki niso več obrnjene na pozitivna upanja in dober izid, marveč so vseskozi negativna in kar utegne priti, bo prineslo pač samo eno: polom in krah starega, in negotovo bodočnost. Da so postala danes socialna področja, področja gospodarstva, kulture in politike, nepregledna in zamotana, da preskakujemo iz življenjskih razvojnih tirov v umetno narejene, je pač samo posledica popolno zgrešene usmerjenosti človekovega prizadevanja, ki se je obrnilo v povsem negativno smer.

In da se kaže ta zgrešena politika v vsej svoji resničnosti ravno najbolj otipljivo na gospodarskem področju, je vsakomur jasno. Socialno vprašanje, ki je danes popolnoma istovetno z gospodarskim vprašanjem, zakaj kar je gospodarsko mogoče, je mogoče tudi socialno, in gospodarsko dobro, je socialno dobro.

Pogled v razvoj šolske politike v svetu v zadnjih letih nam pač daje rezultat, ki jasno kaže kam se nagiba stavba preživele staro-evropske miselnosti. Ideja nove pedagogike, ki je nedavno, recimo pred nastopom simptomov zadnje krize ali v začetku tega stoletja nastopila zmagoslavno in častno pot s svojo misijo o prerogivju človeštva, je zadnja leta obolela na odienljivosti in životarjenju. Njena pot ne gre več navzgor. Stegnila se je v ravno črto in je pričela polagoma padati. Prizadeva-

Te misli me navdajajo, ko prebiram poročilo sekcije, da letos število naročnikov M. M. pada.

Taki padci so usodni. Usodni za nas, za našo mladino in za edino bogastvo malega, siromašnega naroda: Za njegovo »belo krizantemo«. Del cveta te »bele krizanteme«, naše umetnosti, pa je tudi naša mladinska knjiga.

Rešitev te zadeve pa leži v nas samih. Vemo sicer, da je gospodarska stiska močna protisila našemu hotenju, a nepremagljiva ni. Vemo tudi, da se število naročnikov na naše publikacije ni vedno ujemalo z gospodarsko močjo raznih krajev, ampak, da so bile revnejše plasti naroda navadno bolj dovzetne za knjigo, kot one, ki jim že življenje nudi večje ugodnosti.

Tudi naše duševno razpoloženje v zadnjih časih je imelo gotovo svoj neblagodejen vpliv pri vsem našem delu. A ravno zaradi razočaranj, ki jih je učiteljstvo že toliko doživelo, bi morali tem bolj skrbeti za ono, kar je posebno naše.

Se je čas, da popravimo, kar smo zamudili. Pa ne samo nekateri, temveč prav vsi.

Lansko leto smo pregledovali statistiko naročnikov M. M. po srezih in ugotovili: Še je nekaj šol, ki nimajo niti enega izvida M. M. Zelo je človek radoveden, s čim polnijo te šole svoje knjižnice in v kake namene gre denar, ki je uradno točno določen za knjižnice. Mnoge večrazrednice imajo le po par izvodov. To priča, da na teh šolah ni vse v redu. Kako bi se sicer tako važna kulturna zadeva omaloževala. Zelo bi človeka tudi zanimalo, kaj rabijo take šole za razredno čtivo, ki ga naravnost predpisuje novi učni načrt poleg obveznih čitank. — Samotne enorazrednice s siromašnim prebivalstvom v mnogih slučajih visoko nadkriljujejo višje organizirane šole.

Ne odobravam kake sile ali pritiska. Vsak naj bi izvršil samo svojo stanovsko dolžnost, pa nam je uspeh zagotovljen.

L.—r.

VSEBINA:

O pomenu in namenu organizacije. Mladinska matica in še kaj. Misli o evropski prosveti.

† Jovo Jovanović.

† Ivan Lobe — učiteljski veterani.

† Karel Pestevšek.

Učiteljski praktični kmetij, tečaj na Grmu.

LISTEK: Iz kronike podeželske učiteljice.

Splošne vesti. — Osebnе zadeve. — Učiteljski pravnik. — Naša gospodarska organizacija. — Učiteljska tiskarna. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor. — Šolski radio. — Stanovska organizacija. — Inozemsko šolstvo.

svojega dela in tudi ne urejevalec svojega vzgajanja. Razkrojo ni iskati vzrokov toliko v pojavih, da so pričeli posegati v učiteljev delokrog nepoklicani, ki nimajo najmanjšega smisla za pravo in resnično vzgojo, kakor v samem dejstvu, da je to sploh mogoče in da je učiteljstvo to tudi dopustilo. Jasno! Materialno vprašanje je življenjsko vprašanje. Čim se mu pridruži strah, pade moralni nivo in posledice so se že pokazale. Rezultati, ki jih kaže Italija in Nemčija, pa so potrdili zgornjo misel bolj, kakor pa je bilo pričakovati. Mi, ki živimo izven omenjenih meja, tega niti občutiti ne moremo tako, kakor občutijo to učitelji v Italiji in Nemčiji na lastni koži.

Kam so se zgubile n. pr. ideje Rousseauja, kakšna je usoda življenjske tvornosti italijanske renesanse in vseh njenih plamtečih zagovornikov? Kaj se je zgodilo s Kerschensteinerjevo ideologijo? Kako je zamrl Glöcklev klic pedagoškega liberalizma in demokratizma? Pot, ki jo hodi v tem današnjem času zapadna Evropa ne oziraje se na vse neizčrpne bogate kulturno pedagoške zaklade preteklosti in klice plamtečih zagovornikov človečanstva bodočnosti, je pot v negotovost, je pot v bodočnost, ki ji nihče ne more prokrovati razveseljevalca konca.

Če računamo, da šteje Evropa preko 1 milijona učiteljev in da je v Evropi okrog 250.000 šol, kjer se vsak dan vrši vzgoja mladine v duhu napredka in lepše bodočnosti človeštva in da obiskuje vse te šole na milijone in milijone mladine, ki bo v bodočnosti gotovo odločala in če k temu primerjamo splošno stanje Evrope, si moramo priznati, da je vse skupaj velik nesporazum. Ali ustreza ves ta ogromni šolski vzgojni aparat svoji nameni? Ali vrši svojo nalogo tako, da se bo čez deset, dvajset let mogel ugotoviti pozitiven rezultat tega delovanja? In kako danes kaže? To so perspektive, ki dajo mnogo misliti in na katere bi moral pomisliti vsak, ki se šteje v armado vzgojnikov in urejevalcev saj »prišla bo doba, ki ne bo poznala drugih misli, negoli vzgojo.« (Nietzsche).

In v čem je rešitev iz te zagate, iz tega zakletega gradu brez oken in vrat, ki se mu pravi »Križa«? Črnogledost je tež rešitvi najhuji sovražnik. Križa ima v njej najboljše varuha in zaščitnika. Zakaj? Onemogoča jasen, resničen in pravičen pogled na dejansko stanje, ubija razsodnost in utira pot hlapčevstvu. Onemogoča kritiko in zagovor ter zavira urejevanje. Plamteč in neustrašen optimizem je tu na mestu bolj kot kjerkoli, zakaj bolj kot kdajkoli je potrebno danes neustrašeno zagovarjati pravice in bičati krivice. Bolj kot v katerikoli oblikah življenja, bodisi v gospodarskih, kulturnih ali političnih, je treba danes neustrašenih zagovornikov v vzgojstvu, ki s svojimi življenjskimi koreninami posega v vse omenjene oblike življenja. Čim bolj bo učitelj zagovarjal upravičenost svojega dela in ga tudi dokazoval, večjega uspeha se mu je nadejati. Ta optimizem pa je tudi ona sila in moč, ki je edina zmožna razgnati zidove prokletega gradu, ki mu pravimo »Križa«. Mladina bo oproščena okovov in spon in bo šla svobodna v novo življenje.

* IZDAJE ZVEZE POLJSKEGA UČITELJSTVA: 1. Tednik »Glos nauczycielski«, mesečniki: 2. »Šolsko delo«, 3. »Poljski arhiv psihologije«, 4. »Pedagoško kretanje«, 5. »Specijalna šola«, 6. »Risanje in praktični pouk«, 7. »Spremljevalec socialnega dela«, 8. »Šolsko petje«, 9. »Telesna vzgoja v šoli«, 10. »Zaključna obrtna šola«, 11. »Predsolnik«, 12. »Delo v manjrazrednih šolah«, 13. »Gimnazija«, 14. »Mesečnik literarni in umetniški«, 15. »Jezikovni svetovalec«, 16. »Šolsko gledališče«, 17. »Obrtno šolstvo«.

Vse to časopise vzdržuje in čita poljsko učiteljstvo. Imajo enotno naročnino: 8 zlotov letno, ali člani saveza poljskega učiteljstva imajo znatni popust. Učitelji plačajo letno članarino 24 zlotov. Mesečno 2 zloti. Za to prejemajo tednik »Glos« in še mesečnik po izbiri. Ostale časopise lahko naročajo po lastni izbiri za polovično ceno. Če pa kdo naroči poleg omenjenih še dva časopisa, plača zanj letno samo 3 zlote.

V Varšavi bo tudi kmalu zgrajena učiteljska tiskarna, v kateri se bodo poleg omenjenih časopisov tiskali tudi učiteljski koledarji, mladinski listi itd.